

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΖΕΠΟΣ (1931-2023)

ΤΟΥ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ

Αν ήθελε κάποιος να αναζητήσει την default, την κατεστημένη κουλτούρα του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών (ΥΠΕΞ) αλλά και λίγο πολύ κάθε υπουργείου Εξωτερικών και κάθε θεσμικής ιεραρχικής γραφειοκρατίας θα διαπίστωνε ότι αυτή χαρακτηρίζεται από τη λογική της εγκράτειας, συντηρητικότητας, της διστακτικής έως αρνητικής διάθεσης για ανάληψη πρωτοβουλιών. Μιας λογικής που μπορεί να καταλήγει τελικά στη διαμόρφωση μιας κουλτούρας όχι επίλυσης προβλημάτων (problem-solving) αλλά σε μία στάση εκ των πραγμάτων αλλά και εξ αντικειμένου διαιώνισης των προβλημάτων (problem-perpetuating). Η λέξη-κλειδί που κυριαρχεί είναι «διαχείριση» και όχι «επίλυση» προβλημάτων. Γι' αυτό, όπως επισημαίνει ο R. Cooper στο έργο του «Οι πρέσβεις» (The Ambassadors), ο Χ. Κίσιγκερ διέκρινε τους διπλωμάτες στους γραφειοκράτες, σ' αυτούς δηλαδή που κάνουν εργασίες και λειτουργίες ρουτίνας εν πολλοίς με ένα ορισμένο τελετουργικό τρόπο και στους problem-solving, στους επιλυτές προβλημάτων. «Η διπλωματία απαιτεί διαίσθηση, φαντασία και δημιουργικότητα» συνάθιζε να λέει.

Ο Κώστας Δ. Ζέπος που «έφυγε» σε ηλικία 92 ετών τις μέρες αυτές ανήκε στη δεύτερη, ξεχωριστή κατηγορία. Ήταν μια κορυφαία

της Ελλάδας: την ευρωπαϊκή ενοποίηση και τη θέση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αφενός, και στην επίλυση των προβλημάτων και προσέγγιση με την Τουρκία αφετέρου. Για την Ευρώπη ως πρέσβης υπηρέτησε άλλωστε στη Μόνιμη Αντιπροσωπεία στις Βρυξέλλες και στη Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Υποθέσεων του ΥΠΕΞ. Αλλά υπήρξε και ο πρώτος Έλληνας πρέσβης στο Δουβλίνο. Τον Ιούνιο 1983, λίγο πριν η Ελλάδα αναλάβει την άσκηση της πρώτης προεδρίας στο Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ (τότε ΕΟΚ), επικεφαλής μας (με τον Αχ. Μπισό κ.ά.) το Δουβλίνο όπου συναντήσαμε τον Ζέπο προκειμένου να ερευνήσουμε την πετυχημένη εμπειρία της Ιρλανδίας στην ΕΟΚ και εάν θα μπορούσαμε να την αξιοποιήσουμε. Τότε ο Ζέπος μας επεσήμανε ότι «εάν η Ελλάδα θέλει να αντιγράψει μια χώρα μέλος της ΕΟΚ στη διοικητική της οργάνωση, ευρωπαϊκή πολιτική, ανοιχτότητα σχέψης και ειλικρίβια αυτά είναι η Ιρλανδία». Είχε τόσο δίκιο.

Το δεύτερο πεδίο στο οποίο επένδυσε ο Κ. Ζέπος υπήρξε αυτό της ελληνοτουρκικής προσέγγισης τόσο από τη θέση του στη διπλωματική υπηρεσία όσο και ως μέλος του Ελληνο-τουρκικού φόρουμ αλλά και του Μετώπου Πολιτικής κατά του εθνικισμού στην εξωτερική πολιτική. Στο ΕΚΕΜ επιμελήθηκε, μεταξύ άλλων, την έκδοση του βιβλίου «Το μέλλον της Ευρώπης και η Τουρκία» (ΕΚΕΜ/Σάκκουλας, 2002) στο οποίο, μεταξύ άλλων, επισημαίνει την ανάγκη ολοκλήρωσης του γεχειρήματος της ευρωπαϊκής ενοποίησης με τη συμπερίληψη στην Ευρωπαϊκή Ένωση των χωρών της Ν.Α. Ευρώπης και της Τουρκίας. Γράφει, μεταξύ άλλων, «Ελλάδα και Τουρκία αμφότερες από την ίδια πλευρά του αυθαίρετου αυτού συνόρου (εννοεί το συνόρο που όριζε και επιχειρεί να ορίσει και σήμερα η Καθολική Ευρώπη) αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα του δυτικοευρωπαϊκού γεωστρατηγικού και γεωπολιτικού χώρου και οδεύουν είναι αλήθεια με διαφορετική ταχύτητα αλλά παράλληλα προς την υπό συγκρότηση ενοποιημένη Ευρώπη (...). Η Ευρώπη δεν θα είναι πλήρης χωρίς τους λαούς της νοτιοανατολικής Ευρώπης που εκπροσωπούν πολιτισμούς και παραδόσεις που συνέβαλαν αποφασιστικά στη δημιουργία της σύγχρονης ευρωπαϊκής ταυτότητας». Είκοσι χρόνια μετά και παρά τις μεταλλάξεις της Τουρκίας / Ερντογάν, οι εκτιμήσεις αυτές του Κ. Ζέπου έχουν ισχυρότερη σημασία και εγκυρότητα, ιδιαίτερα υπό το φως των γεωπολιτικών ανακατατάξεων που επέφερε ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας ενάντια στην Ουκρανία/ Ευρώπη.

Διπλωματία, αξίες και λογική

προσωπικότητα της διπλωματικής υπηρεσίας, στη σχολή των διπλωματών με ευρείς, ανοιχτούς ορίζοντες για την Ελλάδα, τον κόσμο, την εξωτερική πολιτική. Ήταν ο «πατριώτης της λογικής» και της επίλυσης προβλημάτων καθώς, όπως έλεγε, τα προβλήματα που δεν λύνονται και παραπέμπονται στον χρόνο διαβρώνουν τελικά το πολιτικό σύστημα και την εξωτερική πολιτική.

Ήταν όμως πάνω απ' όλα ο δημόσιος λειτουργός με δημοκρατική ταυτότητα, ήθος, αξίες αρχές, απόψεις, εντιμότητα και συνέπεια. Όταν το 1992 ως μόνιμος αντιπρόσωπος στον ΟΗΕ έκρινε ότι οι εντολές που είχε λάβει από την τότε πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΞ (υπουργός Εξωτερικών Αντ. Σαμαράς) για το ζήτημα της ονομασίας της σημερινής Β. Μακεδονίας δεν εξυπηρετούσαν τα πάγια και διαχρονικά συμφέροντα της χώρας, διαφώνησε και αποχώρησε από τη διπλωματική υπηρεσία. Πίστευε στον έντιμο συμβιβασμό πάνω στο θέμα και προσπαθούσε να αποτρέψει τη σπατάλη πολύτιμου διπλωματικού κεφαλαίου από τη χώρα για την επιδίωξη ενός μαζιμαλιστικού στόχου που ήταν και αποδείχτηκε ανέφικτος.

Στην περίοδο 2001-2004 συνυπήρξαμε με τον Κ. Ζέπο στο διοικητικό συμβούλιο του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών/ΕΚΕΜ (ως πρόεδρος ο γράφων και αντιπρόεδρος ο Κ. Ζέπος). Αφιέρωσε τις προσπάθειές του σε δύο θέματα που πίστευε και δικαίως ότι θα προσδιορίσουν το μέλλον

Το βράδυ της μεγάλης κρίσης των Ιμίων τον Γενάρη 1996 βρεθήκαμε μαζί με τον Κ. Ζέπο σε εκπομπή της ΕΡΤ επιχειρηματολογώντας γιατί θα έπρεπε να αποφευχθεί η στρατιωτική αναμέτρηση Ελλάδα - Τουρκίας. Ο Κ. Ζέπος διατύπωσε τα πλέον πειστικά επιχειρήματα με αναφορά στη λογική και την ιστορική εμπειρία υπενθυμίζοντας ότι «η Ελλάδα από μόνη της ουδέποτε στρατιωτικά νίκησε στη Τουρκία. Αντίθετα ενέγραψε πάντοτε θετικά αποτελέσματα στο διπλωματικό πεδίο και με τη διπλωματική προσέγγιση». Ο Κ. Ζέπος με την κεντροαριστερή, προοδευτική του ταυτότητα στίριξε επίσης ενεργά να παρεμβάσεις του το γεχέριμα του Κ. Σημίτη για τον εκσυγχρονισμό της χώρας ως προϋπόθεση ισχύος, δημοκρατίας, ευημερίας και ευρωπαϊκής προοπτικής. Ένας διπλωμάτης ανοιχτών οριζόντων, αξιών, λογικής, συμπιλώσης, ηπιότητα. Ένας αληθινός ευπατριδής. Ένας Έλληνας κοσμοπολίτης...

Ο Π.Κ. Ιωακείμης είναι ομ. καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην πρεσβευτής - σούβουλος ΥΠΕΞ, μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του ΕΝΑΜΕΠ

Ήταν μια κορυφαία προσωπικότητα της διπλωματικής υπηρεσίας, στη σχολή των διπλωματών με ευρείς, ανοιχτούς ορίζοντες για την Ελλάδα, τον κόσμο, την εξωτερική πολιτική. Ήταν ο «πατριώτης της λογικής» και της επίλυσης προβλημάτων καθώς, όπως έλεγε, τα προβλήματα που δεν λύνονται και παραπέμπονται στον χρόνο διαβρώνουν τελικά το πολιτικό σύστημα και την εξωτερική πολιτική